

СТІЙКІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЧИННИК ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

ШАЦІЛО Н.І., здобувач

*Білоцерківський національний аграрний університет
Науковий керівник – д.е.н, професор О.В. Шубравська*

Досліджено сутність поняття економічної стійкості підприємства. Виявлено зв'язок між категоріями конкурентоспроможності та стійкості підприємств. Проаналізовано стійкість як чинник формування конкурентних переваг.

The essence of concept of economic development of the enterprise is defined. The interrelation between categories of competitiveness and development of the enterprises is defined. The development as the factor of formation of competitive advantages is analysed.

Постановка проблеми. Зовнішнє середовище є конкурентним для сільськогосподарського товаровиробника простором, в якому суб'єкт господарювання змагається за ресурси виробництва, що є обмеженими. Тут він вступає в відносини з іншими економічними агентами на основі законів конкуренції, балансування попиту і пропозиції та товарно-грошових відносин з метою узгодження потреб держави, товаровиробника та споживача. Зовнішнє середовище є сукупністю об'єктів та чинників, що знаходяться поза сферою безпосереднього управління керівництва підприємства. Проте саме узгодження між собою дії зовнішніх та внутрішніх чинників є приводом до утворення економічної стійкості на різних рівнях управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема забезпечення процесу господарської діяльності підприємства в конкурентному середовищі різносторонньо досліджується в працях Бодрова О. Г. [1], Заюкової М. С. [2], Іванова В. І. [3], Козаченка А.В. [4], Портера М. [6]. Особлива увага приділяється особливостям відносин великої кількості суб'єктів ринку з метою формування ефективних механізмів їх взаємодії в процесі стійкого розвитку.

Метою дослідження є вивчення сутності економічної стійкості сільськогосподарського підприємства з метою її обґрунтування як чинника конкурентоспроможності..

Виклад основного матеріалу дослідження. Зовнішнє середовище по відношенню до підприємства характеризується такими властивостями як складність, рухомість та невизначеність [5, с. 15], котрі водночас є характерними рисами ринкової економіки. За Бернаром Саланье [7]: «ринкова економіка може нормально функціонувати тільки тоді, якщо вона існує в умовах конкуренції». Кожен із суб'єктів ринку володіє певним рівнем конкурентоспроможності – властивості організувати, реалізувати та розвивати потенціал в динамічному середовищі.

Конкурентне середовище виступає по відношенню до сільськогосподарського підприємства провокатором розвитку. Відповідно до змін система самоорганізується, постійно змінюючи свій спосіб функціонування. Так, наприклад, підприємство збільшує кількість виробленого продукту чи наданих послуг при зростанні попиту на них. Таким чином функціонування підприємства буде забезпечуватися наявністю стійкого стану для розвитку, обґрунтованого балансом між внутрішніми можливостями системи та зовнішніми потребами в них.

Конкурентоспроможність є комплексною характеристикою суб'єкта господарювання, котра вміщує в собі особливості використання переваг в процесі боротьби за кращі умови функціонування. Категорія конкурентоспроможності для підприємства означає не лише здатність вижити на ринку, але й володіти можливостями до розвитку власного потенціалу. В процесі безперервної ринкової боротьби суб'єктами господарювання здобуваються конкурентні переваги, котрі є заставою стійкої конкурентної позиції. Така позиція проявляється в утриманні конкурентною перевагою стійких цінностей протягом тривалого проміжку часу.

Конкурентні переваги підприємства ґрунтуються на ключових параметрах, які визначають засоби і способи здійснення господарської діяльності. Жоден окремо взятий фактор не може характеризувати причини успіху чи невдач підприємства, але їх когерентна взаємодія явно свідчить про можливості утворення конкурентних переваг [6, с. 53]. Фактори, можливі комбінації і їх поєднання визначають економічний потенціал підприємства. Кожна комбінація формує унікальну економічну систему з власним рівнем стійкості відносно факторів, що її складають. При чому обов'язковим складом комбінації є як матеріальна (засоби, предмети, носії праці), так і нематеріальна (зв'язки та процеси між факторами виробництва) основа.

Конкурентні переваги сільськогосподарського підприємства формуються залежно від взаємозв'язку і взаємодії складових потенціалу, які володіють цілісністю, гнучкістю, інтегративністю, а також стійкістю, яку зазвичай інтерпретують як властивість підприємства зберігати намічений режим функціонування, відповідаючи на різноманітні впливи.

Козаченко А. В. розглядає стійкість як основну категорію при вивченні систем, що є їх здатністю утримувати себе в заданих параметрах. На його думку, стійким є підприємство, яке володіє властивістю відбивати негативний вплив факторів як зовнішнього, так і внутрішнього середовища [4, с. 78].

В. І. Іванов визначає економічну стійкість підприємства як зовнішній прояв внутрішньої структури об'єкта. На його думку, господарюючий суб'єкт як система володіє певною кількістю стійких компонентів, перебільшення яких над нестійкими формує рівновагу різного рівня. Ці компоненти є ресурсами підприємства, збалансований стан яких має забезпечити умови економічного зростання в майбутньому [3, с. 14].

Під економічною стійкістю підприємства слід розуміти «стан динамічного розвитку», при якому зберігається рівновага параметрів системи на певному рівні, що для господарюючого суб'єкта проявляється в утриманні темпу виробництва продукції в умовах різноманітних впливів мікро- та макросередовища [1, с. 63].

Якщо вважати процес забезпечення економічної стійкості однією з цілей стійкого економічного розвитку то є певний сенс характеризувати дану категорію на основі ефективності використання елементів потенціалу сільськогосподарського підприємства (рис. 1).

Рис. 1. Взаємозв'язок стійкості та конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства, авторська розробка

Деякі вчені відмічають важливість стійкості підприємства як наявності постійного позитивного ефекту, що є підставою для стійкого економічного розвитку підприємства [2, с. 6]. Таке судження підтверджується тим, що кожне сільськогосподарське підприємство прагне скомбінувати фактори

виробництва таким чином, щоб забезпечити максимально можливий результат з мінімально можливими витратами.

Кожен окремий фактор виробництва в результаті діяльності створює ефект, за допомогою суми яких можна визначити інтегральний показник економічної ефективності сільськогосподарського виробництва, що характеризується досягненням певного позитивного результату за наслідками господарської діяльності. При чому підвищення ефективності виробництва за окремим економічним параметром не дає підстави стверджувати про достатність умов для підтримки конкурентоспроможності. Достатньою умовою конкурентного росту сільськогосподарського підприємства є комплексне ефективне поєднання стійких елементів економічного потенціалу. Наявність синергетичного ефекту сприятиме створенню умов для формування конкурентних переваг. Так, для сільськогосподарського підприємства чинниками забезпечення стійких переваг в процесі функціонування виступають природо-ресурсний, кадровий, матеріально-технічний, фінансовий, інвестиційний, інноваційний, організаційний, маркетинговий та інформаційний елементи. Всі підсистеми економічного потенціалу мають конкретний вираз та спрямованість на досягнення загальної мети підприємства – стійкого розвитку.

Зв'язок між категоріями ефективності, стійкості та конкурентоспроможності полягає в тому, що ефективність діяльності сільськогосподарського підприємства базується на стійких перевагах, котрі використовуються ним не лише для підтримання існуючої конкурентної позиції, а й для створення нових пріоритетних напрямів розвитку. Таким чином, стійкість забезпечує можливість підтримки існуючих та виступає чинником створення нових конкурентних переваг. Водночас стійка система конкурентних переваг створює передумови для досягнення та утримання конкурентоспроможності.

Висновки. Конкурентне середовище надає сільськогосподарському виробнику можливість оперативно реагувати на зміну кон'юнктури та добирати шляхи задоволення нових потреб, за рахунок функції ризику стимулює інноваційний пошук, в умовах різноманітності конкурентних переваг є приводом покращення економічної ефективності виробництва. Ефективне використання сукупності стійких елементів економічного потенціалу забезпечує сільськогосподарському підприємству стійкість. Загальна економічна стійкість підприємства є станом, що утворюється внаслідок наявності стану рівноваги кожного елементу на певному структурному рівні господарства. Економічна стійкість підприємства характеризується не лише врівноваженістю системних компонентів, а й здатністю ефективного пристосування до зовнішніх змін. Таким чином стійкість є, з одного боку, наслідком використання потенціалу, а з іншого – чинником створення, посилення та підтримання конкурентних переваг в процесі реалізації обраної конкурентної стратегії.

Література.

1. Бодров О. Г., Мальгин В. А., Тимирясов В. Г. Экономическая свобода и устойчивость предприятия. – Казань: Таглитат ИЭУиП, 2000. – 206 с.
2. Заюкова М. С., Мороз О. В., Мороз О. О., Кравченко Т. М., Кулік І. М. Теорія фінансової стійкості підприємства / Вінницький національний технічний ун-т / М. С. Заюкова (ред.). – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2004. – 156с.
3. Іванов В.І. Управління економічною стійкістю промислових підприємств (на прикладі підприємств машинобудівного комплексу): Монографія. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2005. – 268 с.
4. Козаченко А.В. Малый бизнес, устойчивость и компенсаторные возможности. – К.: Либра, 2003. – 328 с.
5. Мороз О.В., Свентух А.О. Економічна ідентифікація параметрів стійкості та ризикованості функціонування господарських систем: монографія/ Вінницький нац. техн. ун-т. – Вінниця: Універсум, 2008. – 168 с.
6. Портер М. Конкуренция: Пер. с англ. – СПб. : Издательский дом "Вильямс", 2003. – 495 с.
7. Саланье Б. Экономика без табу: Пер. з фр. І. Марічева. – К.: Вид. дім «Киево-могилянська академія», 2007. – 139 с.